

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Název projektu	Rozvoj vzdělávání na Slezské univerzitě v Opavě
Registrační číslo projektu	CZ.02.2.69/0.0./0.0/16_015/0002400

Prezentace předmětu:
INFORMAČNÍ MANAGEMENT

Vyučující:
Ing. Radim Dolák, Ph.D.

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

INFORMAČNÍ MANAGEMENT

5. DOKUMENTY – PRÁCE S DOKUMENTY, UMÍSTĚNÍ

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Ing. Radim Dolák, Ph.D.

Kapitola dokumenty se zabývá nejen definicí samotného pojmu dokument, ale především dělením na jednotlivé druhy, identifikací dokumentů, prací s dokumenty, umístěním objektů.

Významná část je věnována také problematice elektronických dokumentů, které jsou závislé na technických prostředcích, standardech používaných prostředí a v neposlední řadě programovým nástrojům, které jsou nezbytné pro zpřístupnění jejich obsahu.

Z hlediska obrovského množství různých dokumentů je pro efektivní práci naprosto zásadní využívat možností rychlého a přesného vyhledání dokumentů díky vytvořeným mezinárodním využitelným systémům pro identifikaci dokumentů.

Cíle přednášky

- ✓ **Naučit se pracovat s dokumenty**
- ✓ **Znát možnosti umístění objektů**

Práce s dokumenty

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Práce s dokumenty má zásadní význam z pohledu poskytování informací, kde jde ve své podstatě o spojení následujících dvou procesů:

- vstupní zpracování (ukládání informací), přijetí dokumentů a vytvoření jejich popisů,
- výstupní zpracování (vyhledávání informací), přijetí informačního požadavku, vytvoření dotazu a porovnání dotazu s popisy dokumentů.

Popis dokumentu zahrnuje podle Vaňka (2013) dvě úrovně:

- identifikační neboli jmenný popis, který obsahuje formální údaje, např. jméno autora, rok vydání nebo nakladatele,
  - charakteristiku obsahu dokumentu.
-

Obsahem dokumentu se rozumí daná problematika (téma), o kterém daný dokument pojednává.

Dokument se samozřejmě může zabývat i několika odlišnými tématy. V těchto případech je nezbytné rozlišit hlavní téma od vedlejších.

Obsah dokumentu lze charakterizovat následujícími způsoby:

- popis obsahu souvislým textem v přirozeném jazyce (anotace a referát apod.);**
  - použití jednotlivých výrazů přirozeného jazyka, případně čísel nebo alfanumerických řetězců (věcný selekční jazyk),**
-

Práce s dokumenty

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVÍNĚ

Bibliografie je podle Vaňka (2013) teorie, činnosti a techniky identifikující a popisující dokumenty.

Je to sekundární zdroj informací obsahující uspořádané bibliografické popisy informačních objektů (dokumentů nebo jejich částí), popis dokumentů (nebo jejich částí) prostřednictvím bibliografických informací.

Bibliografická informace je druh sekundární informace reprezentující dokument nebo jeho část. Je výsledkem popisu dokumentu a základní jednotkou je bibliografický údaj.

Práce s dokumenty

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Bibliografický prvek je nejmenší logická jednotka údajů uváděných v bibliografickém popisu, např. autor, název, místo vydání, ISBN apod.

Bibliografický záznam je záznam obsahující bibliografický popis.

Obsahuje údaje nutné pro zastupování primárního dokumentu. Je výsledkem analýzy dokumentu, která se zabývá jak formálními znaky dokumentu, tak i jeho obsahem. Je určen pro komunikaci informací, proto musí vyhovovat národním i mezinárodním normám (ČSN 01 0195 - Bibliografický a katalogizační záznam).

Struktura bibliografického záznamu:

- soupisné údaje (autor, název dokumentu),
  - vyčleněné údaje (datum schválení, obhajoby nebo účinnosti),
  - lokační údaje (signatura),
  - popisné údaje (další údaje o autorech, nakladatelství, rozsah, ISBN, ISSN),
  - charakteristika obsahu (anotace, referát),
  - služební údaje (přírůstkové číslo).
-

Práce s dokumenty

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Z hlediska charakteristiky obsahu hraje klíčovou rolí využití anotace a referátu. Pravidla pro tvorbu anotací a referátů jsou dána v ČSN 01 0194.

Anotace má vysvětlující nebo doporučující ráz, její délka je zpravidla do 500 znaků. Uvádí se v sekundárních dokumentech, může být součástí primárního dokumentu. Anotace je stručná charakteristika dokumentu z hlediska obsahu, určení, formy a jiných rysů.

Referát má maximální délka 2500 znaků, obvyklá délka je cca 1000 znaků. Referát neuvádí pouze téma dokumentu, ale i základní informace o jeho obsahu.

Práce s dokumenty

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

V případě referátu se používá následující osnova:

- téma, předmět, charakter a cíl práce;
  - použité metody;
  - výsledky;
  - závěry;
  - oblast využití.
-

Práce s dokumenty - relevance

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVÍNĚ

Při vyhledávání potřebných informací v dokumentech by bylo ideální, kdyby se vyhledaly pouze všechny relevantní dokumenty z daného fondu a žádný nerelevantní.

To ale v praxi nebývá běžné, protože ve většině případů nelze získat všechny relevantní dokumenty. Je tedy potřeba pro vyhledané dokumenty ověřit, zda jsou relevantní k položenému dotazu vyhledávání.

Dokument je relevantní podle Vaňka (2013), jestliže vyhovuje informačnímu požadavku. Pro kvalitu informačního zdroje je podstatné zejména:

- co nejpřesnější vymezení relevantních informací pro zdroj;
  - průběžné získávání co nejvíce relevantních a co nejméně irelevantních informací.
-

Práce s dokumenty - relevance

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Relevance se dá chápat jako důležitost, závažnost, věcná příslušnost k položenému dotazu. Informace, které jsou z hlediska otázky důležité, jsou relevantní). Relevance je shodnost vybraného informačního objektu (dokumentu) s informačním požadavkem.

Míra relevantnosti informací je kontextově proměnlivá. Podle Vaňka (2013) můžeme hovořit o třech typech relevance:

- ❑ formální, na úrovni formální logiky, hledá se shoda kódu (selekčního obrazu) dotazu s kódem (selekčním obrazem) dokumentu;
  - ❑ věcná, na úrovni sémantiky, hledá se vztah významové blízkosti mezi obsahem dokumentu a informačním dotazem;
  - ❑ pertinence (osobní), na úrovni pragmatiky, charakterizuje vztah významové blízkosti mezi obsahem dokumentu a informační potřebou.
-

Citování dokumentů

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Citace obecně označuje uvedení kratší části jiného textu či výroku, obvykle doslovné (přímá citace) nebo převzaté a upravené (nepřímá citace). Zásadní je, abychom v celé práci užívali jednu zvolenou citační normu konzistentně a nekombinovali například více norem dohromady.

Česká republika:

- citační norma ČSN ISO 690:2011 - Bibliografické citace.

Mezinárodní citační normy:

- Harvard style,
  - Chicago style,
  - Vancouver style,
  - IEEE.
-

Citování dokumentů

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Kromě výše uvedených příkladů citačních norem se citování řídí často také pokyny a směrnicemi např. v případě českých vysokých škol. V rámci OPF je zásadní Pokyn děkana č. 7/2015 pro úpravy, zveřejňování a ukládání vysokoškolských kvalifikačních prací, který obsahuje vzor psaní bibliografických citací ve vysokoškolské kvalifikační práci zpracovávané na SU OPF.

Jaké jsou nejčastější prohřešky proti citační etice?

Za nejvážnější přestupek proti etice vědecké práce je považováno necitování díla, které autor použil. Dále je to nepřesné citování, citování díla, které nebylo při práci použito a také citování vlastních děl, která nemají souvislost s novým dílem (tzv. autocitace).

Umístění objektů

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Handle systém (<http://www.handle.net>) byl založen a je rozvíjen a spravován organizací CNRI (Corporation for National Research Initiatives).

Jedná se o nástroj pro zjišťování aktuálního umístění digitálních objektů. Jedná se ve své podstatě o rejstřík, ve kterém jsou uložena:

- DOI;
  - URL;
  - metadata popisující daný digitální objekt;
  - případně formáty, ve kterých je zveřejněn (HTML, PDF, XML).
-

Umístění objektů

Bratková (2007) uvádí následující prvky Handle systému:

- soubor protokolů - zajišťují směrování instituce či organizace přidávající identifikátor Handle a výměnu autentizačních informací pro operace spojené se správou dat napojených na identifikátor,
- definovaný jmenný prostor,
- referenční software - zajišťuje nutné procesy systému.

Handle systém umožňuje, jak uvádí Vaněk (2013), přesměrování uživatele na upřednostněný datový formát či server.

Využívání DOI je základem vzájemného propojení digitálních objektů prostřednictvím citací v rámci spolupráce nakladatelů, kteří jsou členy systému CrossRef (DOI resolver).

Umístění objektů

Struktura identifikátoru je, jak uvádí Bratková (2007) tvořena dvěma částmi, které jsou oddělena lomítkem /:

- ❑ **Prefix - Handle Naming Authority (NA)** - číselný prefix identifikující instituci přidávající identifikátory je přidělován Globální službou Handle a je v současnosti tvořen pomocí desetinné číselné notace, kde je znak (.) k vyjádření cesty v hierarchii jmen NA (čte se zleva doprava).
  - ❑ **Sufix - Handle Local Name** - sufix identifikující jméno konkrétního digitálního objektu přiděluje daná instituce (NA) a musí být vyjádřeno znaky kódování Unicode 2.0 (UCS-2, Unicode, verze 2.0).
-

Umístění objektů

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

CrossRef Systém (<http://www.crossref.org>) je nejvýznamnější registrační agenturou systému DOI.

Tento systém byl uveden do provozu v roce 2000 neziskovou a nezávislou Asociací pro mezinárodní propojování vydavatelů (Publishers International Linking Association, PILA).

Tento systém umožňuje propojení bibliografických odkazů ve vědeckých časopisech s využitím DOI a je využíván pro propojení citací napříč vydavateli.

Právě založením této sítě se začal řešit problém neplatných hyperlinků při odkazování na dokumenty lokalizované v síti Internet. Prostřednictvím systému CrossRef mohou vydavatelé vytvářet přímá vzájemná propojení mezi svými online dokumenty prostřednictvím bibliografických citací.

Umístění objektů

Další výhodou je, že vydavatelé mohou ve svých článcích v časopisech odkazovat na citované články publikované i jinými vydavateli, které jsou umístěné na jiných serverech.

Velmi efektivní je využití DOI, které usnadňuje správu informačních zdrojů, protože při změně umístění digitálního objektu není nutné provádět úpravy (změny adres) v citacích nebo v záznamech v databázích.

DĚKUJI ZA POZORNOST